

Danas

SPECIJALNI DODATAK

četrtek, 4. oktobar 2012.

KREDITI

**Raste docnja,
kreditu se
ne uzimaju**

Strana II

**Miroslav
Salai:
Podržati
izvoz**

Strana III

**Kreditu:
Oprezno sa
izborom
banke**

Strana III

Teška ekonomska situacija dovela do stagnacije na tržištu kredita

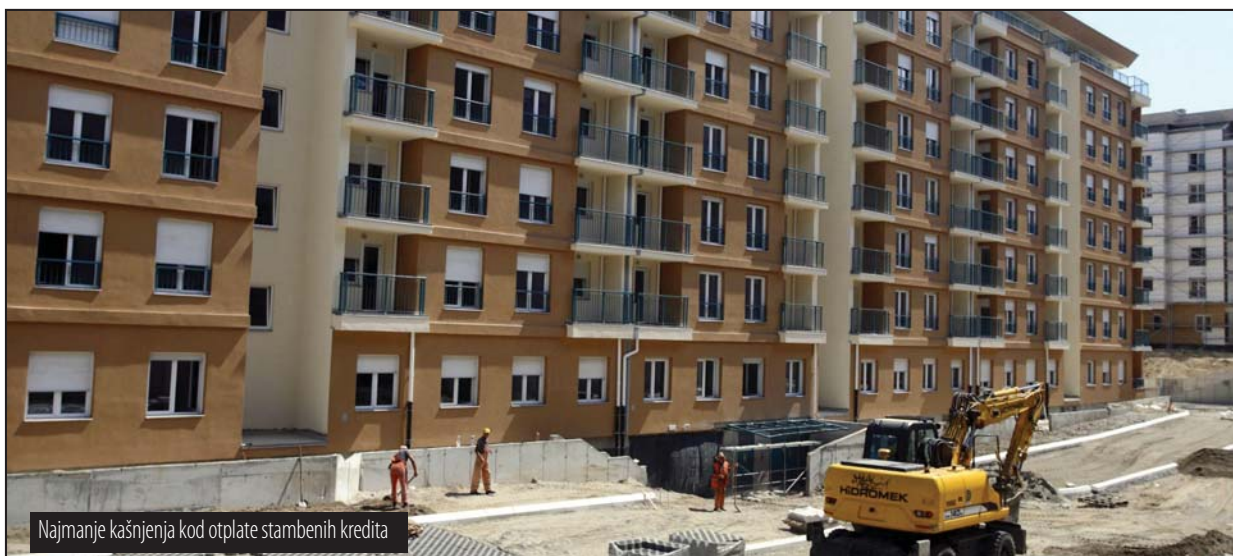
Nema novih clijenata, samo docnija raste

Beograd - Visoka nezaposlenost, pad dinara i gotovo svakodnevne vesti o novim skupljenjima i privrednom padu doveli su do toga da banke iz meseca u mesec imaju sve manje posla. S jedne strane, građani su opterećeni besparicom, strahom od gubitka radnog mesta i sve manje kupovne moći, pa štede svaki dinar i tek u krajnjoj nuždi odlučuju se na uzimanje kredita, dok se privreda, dobrim delom upravo zbog ovakvog ponašanja građana, koji sve manje kupuju njihove proizvode, takođe drži podalje od banaka, ne želeći da povećava svoje

dugove u vreme kada joj opadaju prihodi. Rezultat je narastajuća apatija i u realnom i u finansijskom sektoru, a naravno i kod stanovništva, koja se statistički ogleda u padu kreditne aktivnosti i sada već ustaljenom rastu docnje.

Podaci Kreditnog biroa pokazuju da je tokom avgusta učešće kreditne docnje poraslo za čak tri procenta u odnosu na mesec dana ranije, dok je kod lizinga situacija još dramatičnija, pošto je broj korisnika ove vrste finansijskih usluga pao za skoro 20 odsto od početka godine.

Mada je rast docnje prime-

tan i kod stanovništva, negativan trend je prevashodno posledica neažurnosti preduzeća u vraćanju kredita, pošto građani najviše novca duguju po osnovu stambenih kredita, a to su pozajmice kod kojih je redovnost otplate ubedljivo najviša.

Tokom ove godine, broj korisnika lizing ugovora smanjen je sa 8.736 u januaru na 7.125 u avgustu, dok je istovremeno docnja po lizingu povećana sa 12,7 odsto na 13,4. Uprkos smanjenom obimu lizing poslovanja, dug po postojećim ugovorima je ipak povećan i to za 6,3 odsto od početka godine, što se najbolje može objasniti padom dinara koji je doveo do rasta svih valutno indeksiranih obaveza.

Situacija po kreditima je slična, pošto je od početka godine ukupan dug prema bankama porastao za 13,8 odsto, tako da privreda i građani sada duguju čak 2.160.119.000.000 dinara, odnosno oko 1,9 milijardi evra domaćim bankama. I ovde podatke treba tumačiti kroz prizmu kursnih kretanja, pošto je većina kredita vezana za evro, koji je sa nivoa od 104 dinara početkom januara stigao do aktuelnih 115 dinara. Građani bankama duguju 614,4 milijarde dinara, preduzetnici 97 milijardi, a pravna lica 1.447 milijardi. Kada se isključe efekti kursnih kretanja, vidi se da je tržište praktično u stagnaciji, a bar nominalno, zabeležen je i pad u avgustu u odnosu na juli, kada je stanje du-

ga po kreditima smanjeno za 0,6 odsto.

Najslabije interesovanje građana zabeleženo je kod kredita za refinansiranje, koji su koliko prošle godine bili veoma popularni, budući da je za samo mesec dana (u avgustu u odnosu na septembar) stanje ovih kredita palo za čak 10,1 odsto. S druge strane, naj snažnija tražnja ostaje za poljoprivrednim zajmovima, kod kojih mesečni rast iznosi 8,8 odsto, a od početka godine čak 30,7 procenata.

Kod pravnih lica stanje kredita je u avgustu palo za 1,1 odsto u odnosu na jul, a kod preduzetnika za pola procenta, dok je od početka godine kod obe kategorije dužnika zabeležen rast od 13,7, odnosno

23,4 procenta. Ovi podaci ukazuju na znatno veće interesovanje preduzetnika za nove kredite u odnosu na preduzeća. Objašnjenje za ovakav trend je dvojako. S jedne strane, mnogi preduzetnici u ovakvoj privrednoj situaciji znatno teže „plivaju“ u odnosu na svoje veće konkurente iz segmenta pravnih lica, zbog čega su češće i prinuđeni da posežu za gotovinskim kreditima i kreditima za likvidnost, kada mogu da ih dobiju, dok s druge strane, oni preduzetnici kojima ide dobro, imaju znatno veće potencijale za rast u odnosu na veća preduzeća, zbog čega im je češće potreban i dodatni kapital za finansiranje razvojnih aktivnosti.

A. Milošević

Docnja kod privrede i građana		
Korisnik	31.12.2011.	31.08.2012
Pravna lica	15,2%	18%
Preduzetnici	12,5%	14%
Stanovništvo	3,7%	4,3%
Ukupno	11,8%	14%
*Izvor: Kreditni biro		
Docnja stanovništva po kategorijama		
Vrsta ugovora	31.12.2011.	31.08.2012.
Lizing	12,7%	13,4%
Dozvoljeni minus	7,2%	8,5%
Kreditne kartice	9,2%	10,6%
*Izvor: Kreditni biro		
Stanje duga po kreditima (u milionima dinara)		
Korisnik	31.12.2011.	31.08.2012.
Pravna lica	1.272.724	1.447.601
Preduzetnici	79.470	98.076
Stanovništvo	546.200	614.442
*Izvor: Kreditni biro		

Dodatna zarada uz Alfa banku pred Nedelju štednje

Beograd - Alfa banka i ove godine daje priliku građanima da zarade u periodu pred Nedelju štednje. Kako kažu u ovoj banci, ono što svakako razlikuje tu banku od ostalih na našem tržištu je atraktivna ponuda namenjena svim svojim štedišama, kao i potencijalnim klijentima.

„Dok čekate Nedelju štednje možete da položite svoj novac u Alfa banku birajući Štednju po viđenju i ostvarite dodatnu zaradu putem najbolje kamatne stope, pri čemu Vam je novac u svakom momentu na raspolaganju. Ukoliko birate sigurnu dobit ili želite da ispunite sebi neku želju

koja zahteva neplanirane troškove, pravi izbor je Alpha štednja po viđenju. Zašto? Zato što uz pripisanu kamatu možete da polažete i podižete novac kad god Vam je potreban. Alpha štednja po viđenju Vam daje najbolji rezultat uz fiksnu nominalnu kamatnu stopu do 2,30 odsto za štednju u američkim dolarima, 3,00 odsto za štednju u evrima i do 6,00 odsto za štednju u dinarima, bez definisanog perioda oročenja uz pripis kamate dva puta godišnje“, kažu u ovoj banci.

Pri tom, kako ističu u Alfa banci, sve procedure su maksimalno pojednostavljene; za

otvaranje računa potrebna je samo lična karta ili pasoš, otvaranje i održavanje računa se ne naplaćuje, možete štedeti u željenoj valuti, minimalni depozit po viđenju je 100 dinara, pet evra i jedan dolar, možete ugovoriti besplatni trajni nalog sa ciljem redovnog prenosa sredstava u iznosu koji vi želite.

„Kombinacija tradicije i modernih bankarskih tendencija, atraktivne i inovativne ponude tokom cele godine, profesionalno i ljubazno osoblje, samo su neki od razloga što se sve veći broj ljudi opredeljuje baš za Alfa banku“, zaključuju u toj banci. M. D.

Konsenzus banaka, privrede i države jedini izlaz iz sumorne ekonomske situacije

Nedostaje ozbiljna podrška izvozu

- **MIODRAG SALAI:** NBS da relaksira pravila za finansiranje dobrih projekata namenjenih stranim tržištima; Krediti za likvidnost izvanredna ideja
- **MIODRAG DILPARIĆ:** Tek kad poraste budžet građana, oni će ponovo uzimati kredite

Beograd - Ekonomska situacija u Srbiji danas je takva da zbog opšte nelikvidnosti bilansi preduzeća postaju sve lošiji, zbog čega im banke sve teže odobravaju kredite, dok u isto vreme građani, pritisnuti malim zaradama i visokom stopom nezaposlenosti sve manje troše i retko uzimaju nove kredite, čak i kada bi mogli, zbog čega opet ni privreda nema tržište kojem bi mogla da plasira svoje proizvode i usluge. Nedavno formirani Savet za privredni oporavak u kojem zajedno sede predstavnici države, banaka i privrede trebalo bi da definiše rešenja za izlazak iz takvog stanja, ali van Saveta, pripadnici jedne kategorije uglavnom rešenje vide u ustupcima onih drugih.

Miodrag Salai, predsednik Izvršnog odbora Privredne banke Beograd, međutim, smatra da je rešenje u tome da „svako radi svoj deo posla“ i da svi privredni akteri budu spremni na određeni kompromis u svom domenu, kako bi se obezbedio privredni rast. Kao jedan od konkretnih primera on navodi izvoz, koji predstavlja osovinu proklamovanog razvojnog modela Srbije, ali uprkos tome „danas imamo relativno malo mera kojima se zaista podržava izvoz“.

- Država treba da formuliše mere kojima će pružiti podršku izvozu i onda bi trebalo da na liniji Narodna banka Srbije - poslovne banke - privreda napravimo konsenzus u kojem bi svi delimično popustili. U takvom ambijentu banke bi videle svoj interes da finansiraju dobre izvozne projekte, za koje bi NBS možda mogla da odobri određenu relaksaciju pravila. Banke su pod raznim stegama, što opet ima svoje prednosti, jer je naš bankarski sistem u poređenju sa svetom i okruženjem i dalje relativno stabilan, ali sada ova situacija dovodi do

kontradiktornosti u odnosu na primarni cilj ekonomskog rasta. Tu bi trebalo naći neko rešenje na nivou Nacionalnog saveta za privredni oporavak i dobro je što je Savet tako širok i svi se nadamo da će dobro funkcionisati - kaže Salai.

On se slaže sa pozivima premijera Ivice Dačića i guvernera NBS Jorgovanke Tabaković bankama da više kreditiraju privredu, ali upozorava na tešku situaciju u državi i nedostatak projekata koje bi vredelo finansirati.

- Apsolutno se slažem da je potrebno potencirati proizvodnju i da banke treba da nađu načine da usmere svoje potencijale u one segmente privrede koji, ako budu podržani na pravi način, mogu da plasiraju svoje proizvode i da tako doprinesu ekonomskom rastu, ali to je jako teško s obzirom na sve opterećujuće faktore. Mislim da nikako nije dobro da bilo ko pokušava da utiče na poslovnu politiku banaka, koju one same moraju da definišu na osnovu

Dramatičan pad tražnje za projektnim finansiranjem

visine svog kapitala, strategije, spremnosti na prihvatanje rizika i drugih faktora. Teorijski ćemo se svi složiti oko toga da je dobro finansirati proizvodnju, ali postavlja se pitanje da li ta proizvodnja ima tržište na kojem će ti proizvodi biti prodati i naplaćeni u razumnom roku, a krediti vraćeni. Oko toga se mi bankari brinemo - ističe Salai.

Kao pozitivan potez ovaj bankar ističe subvencionisane kredite za likvidnost, koji predstavljaju „izvanrednu ideju za koju bi trebalo izdvojiti i više sredstava“, pošto je zbog ogromne tražnje suma koja je originalno odvojena za ove pozajmice, već skoro potrošena. Privredna banka Beograd, kako

Poklon za štediše

- Za Nedelju štednje ćemo imati koristan poklon za sve svoje štediške. To je privet na kome će se nalaziti broj telefona, koji će poštene nalazače moći besplatno da pozove i da prijavi da je pronašao recimo ključ koji je na tom privesku. To će značiti štedišama, koji će u roku od jednog dana dobiti svoj ključ ako ga neko pronađe, dok će pronalazaču slediti nagrada. To je mali gest koji će učiniti da se građani osećaju sigurnije - kaže Dilparić.

kaže Salai, planira da učestvuje u odobravanju ovih kredita.

Relativno mali broj banaka je ovog puta mogao da učestvuje u programu subvencionisanih kredita. Bilo bi bolje da smo imali veću disperziju, ali objektivne okolnosti vezane za likvidnost su uslovile ovakvo rešenje. U svakom slučaju, ti krediti utiču na rast tražnje, a samim tim i na rast privrede - dodaje Salai. Tražnja za kreditima od strane privrede je, kako kaže, značajno manja, naročito u domenu projektnog finansiranja, „gde je pad dramatičan“.

Kurs je drugi veliki problem privrede, koji je u poslednje vreme počeo toliko da ugrožava bilanse preduzeća da oni sve teže mogu da dobiju kredite.

- Na primer, neka kompanija koja je imala velike probleme zbog negativnih kursnih razlika, sada ima lošije bilansne pokazatelje pa je lošije klasifikovana i banka ne može više da je prati u onoj meri u kojoj je mogla prošle godine. To dovodi do pada tražnje i posebnog problema da je dosta teško naći sugurne i dobre klijente i projekte u preduzećima koja mogu da apliciraju, a pošto banaka ima dovoljno, dolazi i do disproporcije u tražnji i ponudi kredita - objašnjava Salai.

On, međutim, ne veruje da će se u ovom segmentu nešto značajnije promeniti.

- Mislim da će NBS nastaviti

ti da sprovodi one ciljeve koje je zacrtala još ranije. Voleo bih da vidim stabilizaciju kursa, ali je to teško ostvariti. Mislim da će određeni potezi Vlade na kratak rok sigurno dovesti do stabilizacije, ali ostaju strukturni problemi ekonomije vezani za našu izvoznju poziciju. Imamo čuvenu priču o raznim uvoznim i izvoznim lobijima i tu može da dođe do problema. Ne verujem da NBS, sprovodeći kontinuitet o kojem sam govorio, može značajno da utiče na kurs - smatra Salai.

Miodrag Dilparić, član Izvršnog odbora PBB-a, kaže da je optimista po pitanju toga da će država uspeti da pronađe izlaz iz krize, ali da su u međuvremenu građani postali vrlo oprezni u vezi raspolaganja svojim novcem, zbog čega su čak i krediti za refinansiranje sada u blagom padu.

- Opšte je poznato da građani zbog sigurnosti svojih porodica ne žele da ulaze u nove obaveze. To će potrajati sve dok oni ne budu osetili da se situacija sa njihovim ličnim budžetima ne poboljšava. Kada građani budu videli da se njihov budžet povećava za recimo 10 procenata, onda će moći i da više uzimaju kredite, a da pritom ne optereće svoj redovan budžet za hranu, školu, izdatke za decu i ostalo - kaže Dilparić, koji ipak smatra da je vreme za uzlazni trend došlo, „možda već od sledeće godine“.

A. M.

Kamate neće pojeftiniti

Prema rečima Dilparića, teško je očekivati pad kamata na kredite u narednom periodu, jer ni izvori banaka, odnosno štednja građana takođe neće pojeftiniti.

- Dolazi nam Nedelja štednje i znamo da tradicionalno svi idu od banke do banke tražeći veće kamate na depozite. Prošle godine su združenom akcijom države i banaka, kamate na štednju u proseku spuštene za jedan odsto. Moguće je da će kamate na štednju sada ostati na prošlogodišnjem nivou, pa se ni kamate na kredite neće značajnije menjati - navodi Dilparić.

Salai ima slično viđenje situacije, dodajući da je tačno da velike banke u Srbiji novac nabavljaju u inostranstvu, gde su izvori generalno jeftiniji, a euribor pada, ali upozorava na to da u isto vreme raste i premija rizika Srbije, zbog čega „ne vidim da može da dođe do ozbiljnijeg pada kamata“.

Velike razlike u kamatnim stopama na gotovinske kredite

Oprezno s izborom banke

Beograd - Septembar i oktobar su među najtežim mesecima za građane. Troškovi vezani za početak nove školske godine, zimnicu, ogrev, rate za tek završeni odmor, a uskoro i za odeću i obuću za zimu upravo sada pristižu, zbog čega su mnogi prinuđeni da se okrenu gotovinskim i potrošačkim kreditima kao jedinom rešenju za podmirenje svih finansijskih potreba porodice. S obzirom na drastičan rast cena gotovo svih proizvoda i usluga poslednjih dana, od hrane do komunalija, ova godina u Srbiji je još teža od prethodnih, a stopa nezaposlenosti prema kojoj svaki četvrti građanin

nema radno mesto, ni malo ne pomaže kućnom budžetu. U takvoj situaciji, banke su svoju ponudu fokusirale na one proizvode kojima se građani olakšava kupovina neophodne robe, odnosno odlažu plaćanje, istovremeno stavljajući u prvi plan dinarske kredite, koji dužnicima eliminišu valutni rizik.

To se naročito korisnim pokazalo tokom ove godine, kada je dinar drastično pao u odnosu na evro, zbog čega je svima koji su imali kredite vezane za evro rata skočila, dok su klijenti koji su uzeli pozajmice u dinarima „profitirali“, zadržavši istu ratu, kao i rani-

je, čiju je realnu vrednost, štaviše, pojava inflacija koja će do kraja godine po ocenama analitičara biti oko deset odsto.

Unikredit banka je uvela mogućnost da korisnici njenih masterkard i dinakard kreditnih kartica mogu da bilo gde kupuju robu i usluge i da podižu novac na bankomatima, a da račun za to plate u do 12 mesečnih rata, bez kamate, samo uz jednokratnu proviziju od 500 do 1.000 dinara. Na ovaj način ova banka se pridružila velikim trgovinskim lancima koji su zbog sve manje kupovne moći građana počeli da nude robu na odloženo plaćanje i po više od šest

meseci, pri čemu čekovi ponovo dobijaju kreditnu funkciju. I druge banke prate ovaj trend, pa je tako Sosijete ženeral uvela „masterata“ kreditnu karticu, koja u zavisnosti od iznosa računa i u određenim prodajnim objektima klijentima omogućava kupovinu na šest rata bez provizije i kamate. Sličnu uslugu još od ranije nudi i Inteza.

Međutim, građani koji već imaju kredite pa zbog toga nemaju dovoljnu kreditnu sposobnost da uzmu još neku karticu, ili oni kojima treba kredit sa dužim rokom otplate, nemaju drugog izbora nego da uzmu neki od gotovinskih

Pregled ponude dinarskih gotovinskih kredita bez devizne klauzule			
Banka	Kamata (EKS)	Iznos	Rok otplate
Komercijalna	23,82%	do 800.000	do 99 meseci
Inteza	21,56%	do 500.000	do 60 meseci
Unikredit	22,52%	do 950.000	84 meseca
Privredna banka Beograd	22,56%	do 10.000 evra u dinarima	do 96 meseci
Alfa banka	22,11%	do 1.000.000	do 84 meseca
Vojvodanska banka	20,28%	do 1.100.000	do 96 meseci

Izvor: Veb sajтови banaka

kredita, odnosno kredita za refinansiranje. Kamate na ove zajmove značajno variraju od banke do banke, zbog čega se svima koji planiraju da uzmu kredit savetuje da obavezno provere uslove u nekoliko banaka, da se upoznaju sa načinom obračuna kamate i da traže od bankara da im izračuna efektivnu kamatnu stopu i ukupan iznos koji će prema trenutno važećim uslovima

morati da plati banci tokom celokupnog trajanja otplate. U ovom trenutku, najpovoljnije efektivne kamate na čisto dinarske kredite kreću se od 20 do 23 odsto, s tim što njihova visina zavisi od iznosa traženog kredita i perioda otplate, kao i od toga da li je potencijalni klijent voljan da platu prima preko računa banke kod koje planira da pozajmi novac.

A. M.

Konferencija o upravljanju rizikom

Beograd - ICAP Grupa, najveća grupacija u oblasti poslovnih usluga u Jugoistočnoj Evropi, u saradnji sa ICAP Srbija, organizovaće Drugu Konferenciju na temu upravljanja kreditnim rizikom 29. oktobra u Beogradu.

Na skupu će, između ostalih, govoriti i profesor Edvard Altman, kojeg je časopis trezor i upravljanje rizicima svrstao među 100 najuticajnijih ljudi na svetu. Altman je profesor finansija na Stern školi biznisa na Njujorškom uni-

verzitetu, i osnivač Z-skor formule. Napisao je više od 35 knjiga i 100 članaka o stečaju kompanija i kreditnom riziku. Takođe, Altman je konsultant velikog broja vlada, finansijskih organizacija i industrija.

Na skupu će biti održan i niz predavanja iskusnih ekonomista i stručnjaka, kao i dve zanimljive panel diskusije rukovodilaca vodećih srpskih kompanija koje se odnose na domaću praksu u upravljanju kreditnim rizikom i na faktoring.

Među učesnicima skupa su i Nikitas Konstantelos, direktor ICAP-a, Andrea Oldini, menadžer Bejn end kompani, finansijski direktori Pepsiko - Marbo Andrea Karnini, Viktorija grupe Jasmina Vukosavljević, Vip mobajla Andreas Graf i Viner štediša Dragana Mihajlović. Tu su i Nikos Komninos, izvršni direktor ICAP-a, Marija Grujović iz Marfin faktorsa, Miha Vesel iz Finera faktorsa i Zlatija Jelenković iz Rajfajzen faktoringa.

N. D.

KREDITI ZA REFINANSIRANJE

www.bancaintesa.rs ☎ 011 310 88 88

Iskoristite pogodnosti za refinansiranje svih Vaših obaveza uz produženi rok otplate, **sa dodatnim osiguranjem tokom celog perioda** uz **moгуćnost odobrenja dodatnog keša** u skladu sa Vašim potrebama i kreditnom sposobnošću.

Refinansirajte svoje obaveze po tekućim računima, kreditnim karticama i kreditima kod drugih banaka.

Detaljne informacije možete dobiti u više od 200 ekspozitura Banca Intesa, ili na sajtu Banke.

BANCA INTESA

Mislimo unapred sa Vama.

Članica INTESA SINDMOL

PejPal stiže u Srbiju 2013.

Beograd - Naredne godine PejPal, globalni sistem plaćanja preko interneta, dolazi u Srbiju, potvrdio je juče državni sekretar u Upravi za digitalnu agendu Stefan Lazarević, rekavši da su to najnovije informacije koje je dobio iz te američke kompanije.

- Ovo je poslednja godina bez PejPala u Srbiji, posrednika u plaćanju posredstvom Interneta, rekao je Lazarević, koji je dodao da u PejPalu smatraju da ne postoje prepreke za njihov dolazak Srbiju i da su nas stavili u svoj biznis plan.

Srbija je, kako je rekao, u grupi sa Makedonijom, Crnom Gorom i još nekim zemljama i kada one budu ispunile sve uslove, PejPal će doći u Srbiju, prenosi portal Kamatica. Lazarević je dodao da do tada treba raditi na eliminaciji

problema koju su prepreka za obavljanje elektronske trgovine. Prema rečima Lazarevića, jedna od najvećih prepreka je nemogućnost funkcionisanja e-fakture, jer iako može da se izda elektronski račun, on se mora voditi u knjigama u papirnom obliku.

Lazarević je rekao da je, takođe, potrebna izmena zakona o računovodstvu i zakona o deviznom poslovanju, kao i usvajanje zakona o platnim uslugama koji će omogućiti „m-pejment“ tj. plaćanje mobilnim telefonom.

- Kada se te teškoće uklone i napravi platni sistem prilagođen razvoju e-poslovanja, na privredi će biti da ponudi usluge korisnicima, a to će opet podstaći razvoj brzog interneta - zaključio je Lazarević.

N. D.

Plasirano 70 miliona evra subvencionisanih kredita

Beograd - Erste Banka je do sada plasirala 199 subvencionisanih kredita ukupne vrednosti od 70 miliona evra, pruživši na taj način podršku svim segmentima privrede, saopštila je ta banka.

„Posebno želimo da naglasimo da je Erste Banka u drugoj polovini septembra zabeležila rast svog kreditnog portfolija za privredne subjekte od čak 58 miliona evra, što znači da je banka plasiranjem novih kredita obezbedila nove izvore likvidnosti i obrtnih sredstava svojim klijentima. To svedoči o dugoročnim stremljenju Banke da pruži dodatnu podršku srpskoj privredi“, navode u ovoj banci.